جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی
شورایعالی برنامه‌ریزی

مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس

دوره دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی

گروه علوم انسانی

مصوب سیصد و چهل و ششمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی

مورخ: ۱۳۷۶/۷/۱۳

بسم الله الرحمن الرحیم

برنامه آموزشی دوره دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی

گروه :**علوم‌انسانی**
رشته :**جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی**
دوره : **دکتری**

کمیته تخصصی :
گرایش :
کد رشته :

شورای عالی برنامه ریزی در **سیصد و چهل و ششمین جلسه مورخ ۱۳۷۶/۷/۱۳** بر اساس طرح **دوره دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی** که توسط گروه علوم‌انسانی تهیه شده و به تایید این گروه رسیده است ، برنامه آموزشی این دوره را در سه فصل (مشخصات کلی ، برنامه و سرفصل دروس) به شرح پیوست تصویب کرده و مقرر می‌دارد :

ماده ۱) برنامه آموزشی **دوره دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی** از تاریخ تصویب برای کلیه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور که مشخصات زیر را دارند ، لازم الاجرا است .

الف : دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی که زیر نظر وزارت فرهنگ و آموزش عالی اداره می‌شوند .

ب : مؤسساتی که با اجازه رسمی وزارت فرهنگ و آموزش عالی و بر اساس قوانین، تأسیس می‌شوند و بنابراین تابع مصوبات شورای عالی برنامه ریزی می‌باشند.

ج : مؤسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاص تشکیل می‌شوند و باید تابع ضوابط دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند.

ماده ۲) از تاریخ **۱۳۷۶/۷/۱۳** کلیه دوره های آموزشی و برنامه‌های مشابه مؤسسات آموزشی در زمینه **دوره دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی** در همه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی مذکور در ماده ۱ منسوخ می‌شوند و دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی یاد شده مطابق مقررات می‌توانند این دوره را دایر و برنامه جدید را اجرا نمایند.

ماده ۳) مشخصات کلی، برنامه درسی و سرفصل دروس **دوره دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی** در سه فصل برای اجرا به وزارت فرهنگ و آموزش عالی ابلاغ می‌شود.

رأی صادره **سیصد و چهل و ششمین** جلسه شورای عالی برنامه ریزی مورخ **۱۳۷۶/۷/۱۳**
در خصوص برنامه آموزشی **دوره دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی**

۱) برنامه‌آموزشی **دوره دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی** که از طرف گروه علوم‌انسانی پیشنهاد شده بود، با اکثریت آراء به تصویب رسید.
۲) این برنامه از تاریخ تصویب قابل اجرا است .

رأی صادره سیصد و چهل و ششمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۷۶/۷/۱۳ در مورد برنامه آموزشی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی صحیح است به مورد اجرا گذاشته شود.

دکتر مصطفی معین
وزیر فرهنگ و آموزش عالی

مورد تایید است .

دکتر علی شریعتمداری
رییس گروه علوم‌انسانی

رونوشت : به معاونت محترم آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی خواهشمند است به واحدهای مجری ابلاغ فرمایید.

دکتر سید محمد کاظم نائینی
دبیر شورای عالی برنامه ریزی

فصل اوّل

مشخصات کلی برنامه

فصل دوّم

جداول دروس

«بسمه تعالی»

مشخصات کلی برنامه رشته دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی

۱ - تعریف

جغرافیا به عنوان علم توزیع فضایی پدیده‌ها اصولاً با تبیین پراکندگی، افتراق و بازساخت مکانی - فضایی پدیده‌ها در ارتباط با ساختهای اجتماعی و اقتصادی سر و کار دارد. و هر چند این علم از دوره باستان همواره برکاربردی بودن، در مسائل مختلف زندگی تاکید داشته است لکن اوج شکوفایی و تولد دوباره کاربردی علوم جغرافیایی را می‌توان از دهه ۱۹۶۰ و به بعد دانست. تا جاییکه این اوج به آغاز مسیرهای جدید - پیوند علوم جغرافیایی با برنامه‌ریزی و توسعه - منجر گردید که در آن، عقب ماندگیهای ناحیه‌ای، نگرشهای تازه به برنامه‌ریزیها (شهری، روستایی، محیطی و ناحیه‌ای) در ارتباط با نیازهای انسان، محیط زیست و آینده‌نگری نسبت به فضای زندگی، اساس کار به شمار می‌آید.

۲ - هدف و ضرورت :

در کشورهای جهان سوم با توجه به تجربیان حاصل از برنامه‌ریزهای توسعه در دهه‌های گذشته از یک سو و واقعیت‌هایی چون :

- زندگی بیش از $\frac{2}{3}$ مردم این کشورها در مناطق روستایی
- رشد سریع جمعیت این کشورها در دهه‌های قبل و مشکلات جدی اجتماعی و اقتصادی ناشی از این رشد بی‌رویه و ...

و عدم بهبود مطلوب وضع کشاورزان خرده‌پای این کشورها

از سوی دیگر، این تفکر و استدلال تقویت گردید که بدون برنامه‌ریزی و توسعه روستایی و کشاورزی، توسعه شهری و صنعتی موفق نخواهد شد و در صورت موفق بودن نیز چنان عدم تعادلهایی شدید در این کشورها ایجاد خواهد شد که حل آن به آسانی میسر نخواهد بود. لذا در این کشورها نیز، در گروههای علوم جغرافیایی، رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی برای پاسخگوئی به واقعیت جامعه و تامین نیروی انسانی کارآمد جهت حل مسائل روستایی و نیز همسویی با تکامل و پویایی علوم جغرافیایی در جهان، شکل گرفت.

در کشور ما نیز با عنایت به ساخت آمایشی جمعیت و فضاهای انسانی، نیاز شدید سازمانهای مسئول از یک سو و حل مسائل و مشکلات شهری و روستایی و همسویی با تکامل و پویایی علوم جغرافیایی چدر جهان از سوی دیگر، به متخصصین کارآمد در برنامه‌ریزی روستایی

بیش ازپیش احساس می‌گردد.

ازاین روکمیته‌برنامه‌ریزی گروه‌جغرافیاباتوجه‌به‌مطالب پیش گفته‌وباعنایت به‌موادزیر، ضرورت تهیه برنامه جغرافیاوبرنامه‌ریزی‌روستائی رادرمقطع دکتری‌احساس می‌کند:

الف ـ توجه‌به‌ساخت اقتصادی واجتماعی‌وآمایشی‌کشور ـ وجود بیش‌از۶۵ هزارروستا ونیاز شدیدبه‌نیروی انسانی‌کارآمد ومتخصص درامرروستا.

ب ـ اعتباریابی‌علوم جغرافیایی‌به‌عنوان یک‌شاخه‌علمی‌ممتاز درمسیرمطلوبیت بخشیدن به شرایط زندگی جامعه به‌ویژه جامعه روستائی.

ج ـ دست یابی علوم‌جغرافیایی به‌نظریه‌های دقیق علمی‌وباکارگیری این نظریه‌هابه‌سودجامعه انسانی‌به ویژه جامعه‌انسانی‌روستا.

د ـ بالابردن میزان سطح اشتغال وتامین محل های جدید شغلی برای تحصیل کرده‌های علوم جغرافیا.

هـ ـ امکان تامین بخشی‌ازهزینه‌های دانشگاهی ـ تحقیقاتی‌وآموزشی ـ ازطرف سازمانهای دولتی مسئول درتوسعه روستایی‌باتوجه به‌هدفهای عملی‌وکاربردی جغرافیاو برنامه‌ریزی‌روستائی

۳ـ ساختاربرنامه‌آموزشی

مجموعه دروس برنامه‌آموزشی‌دکتری جغرافیا وبرنامه‌ریزی روستائی به ۴دسته به‌شرح زیر تقسیم‌می‌شود.

الف ـ دروس جبرانی	براساس تبصره ماده ۹ آئین نامه‌دوره‌دکتری
ب ـ دروس تخصصی	۲۶واحد
ج ـ دروس تخصصی‌اختیاری	۴ واحد
د ـ پایان نامه	۲۰واحد

۴ـ طول دوره‌دکتری

حداکثردوره‌دکتری جغرافیاوبرنامه‌ریزی روستایی۴/۵ سال است، نظام آموزش این دوره‌واحدی وکلیه دروس عملی‌ونظری آن‌طی۵نیمسال ارائه میشود. طول هرنیمسال تحصیلی ۱۷ هفته‌وحداقل زمان لازم برای‌هرواحدنظری ۲ساعت درهفته می‌باشد. تعدادکل واحدهای آموزشی و پژوهشی۵۰ واحداست، که‌مطابق جدول‌الف و ب دروس تخصصی وتخصصی اختیاری وپایان نامه‌تقسیم می‌شودودروس جبرانی براساس تبصره ۹ آئین نامه‌دوره‌دکتری

اجرا می‌گردد.

۵ـ جنبه های عملی دروس وسفر های علمی

شناخت همه‌جانبه مسائل جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی بدون مشاهدات علمی امکان پذیر نمی‌باشد. بازدیدهای علمی حداقل ده روز در هر ترم تحصیلی به‌صورت گروهی که مکمل دروس نظری است و دانشجویان را از ذهن گرایی به‌واقع نگری سوق می‌دهد و آنها را به درک صحیح از پدیده‌های محیطی رهنمون می‌سازد. از این رو نقش بنیادی بازدیدهای علمی ـ آموزشی را می‌توان در اهداف عمده ذیل بیان کرد.

۱ـ کمک به‌تفهیم مفاهیم و مسائل جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی که در کلاس آموخته شده‌است.

۲ـ دانشجو در محیط ها و موقعیت های جدید معلومات و برداشتهای تازه ای کسب می‌کند.

۳ـ حس کنجکاوی دانشجویان پرورش یافته و او را در شناخت صحیح و برنامه‌ریزی محیط روستائی تجربه می‌نماید.

تبصره ۱ :

استاد درس / دروس قبل از انجام مسافرتها و بازدیدهای علمی، ایستگاهها و مراکز مورد بازدید و استراحت را مشخص و امکانات و نیازهای سفر را تعیین نماید و به‌صورت یک طرح سفر به‌گروه مربوطه ارائه‌نماید.

تبصره ۲ :

دانشجو به‌عنوان بخشی از وظایف علمی و آموزشی خود در مسافرتها و بازدیدهای علمی شرکت می‌جوید.

تبصره ۳:

با توجه به‌نقش مثبت و سازنده مسافرتها و بازدیدهای علمی لازم است دانشگاهها و مراکز آموزش عالی، زمینه‌ها، امکانات و تدارک لازم برای انجام مسافرتهای علمی را فراهم می‌نمایند.

۶ـ رساله دکتری:

واحد رساله برای رشته دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی به‌ارزش ۲۰ واحد نظری است بنابراین دانشجو با توجه به‌علاقه و نیاز جامعه و اولویت های دانشگاه ، طرح رساله خود را جهت تصویب اولیه به‌گروه / بخش ، اعلام می‌دارد. و گروه / بخش با عنایت به موضوع پایان نامه ، استاد راهنما و مشاوره پایان نامه را که‌متناسب با رشته تخصصی آنان است انتخاب و برای تصویب نهایی به شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده ارسال

می‌دارد.

۷ـ موادوضرایب امتحانی‌ورودی :

۱ـ روش شناسی‌وتکنیک های تحقیق	ضریب ۲
۲ـ مکتب های‌جغرافیایی	ضریب ۲
۳ـ برنامه‌ریزی روستایی وعشایری	ضریب ۳
۴ـ توسعه‌روستایی	ضریب ۲
۵ـ توسعه‌کشاورزی	ضریب ۲
۶ـ متون‌زبان انگلیسی‌تخصصی	ضریب ۲

جدول شماره ۱:

مشخصات برنامه‌دکتری رشته‌جغرافیاوبرنامه‌ریزی‌روستایی

کد درس	نام درس	تعداد واحد	ساعت			پیشنیاز یا زمان ارائه درس
			جمع	نظری	عملی	
الف	دروس تخصصی‌اصلی	۲۶	۴۵۹	۳۹۱	۶۸	
ب	دروس‌تخصصی‌اختیاری *	۱۲	۲۰۸	۲۰۸	-	
ج	رساله	۲۰				
	جمع	۵۸				

* دانشجویان موظفند از ۱۲واحددروس اختیاری ۴واحدراانتخاب و بگذرانند.

الف ـ دروس تخصصی دکتری رشته جغرافیا وبرنامه‌ریزی روستایی

کد درس	نام درس	تعداد واحد	ساعت			پیشنیا زیازمان ارائه درس
			جمع	نظری	عملی	
۰۱	فلسفه‌های سیاسی، جغرافیا و محیط	۳	۵۱	۵۱	—	ندارد
۰۲	روش شناسی وتکنیک های تحقیق	۳	۶۸	۳۴	۳۴	ندارد
۰۳	تحلیل فضایی ـ مکانی با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی (Gis)	۲	۵۱	۱۷	۳۴	ندارد
۰۴	مکتب‌های برنامه‌ریزی ناحیه‌ای	۲	۳۴	۳۴		ندارد
۰۵	اقتصادتوسعه باتاکید برایران	۲	۳۴	۳۴		—
۰۶	نظریه‌هاوروشهای برنامه‌ریزی روستائی وعشایری	۲	۳۴	۳۴		ندارد
۰۷	روشها ومدلهای مکانیابی روستایی	۲	۳۴	۳۴		دارد
۰۸	تحلیل مکانی/فضایی مسائل توسعه وروستایی	۲	۳۴	۳۴		دارد
۰۹	کشاورزی وتوسعه پایدار	۲	۳۴	۳۴		ندارد
۱۰	جایگاه روستادربرنامه‌ریزی‌های کلان	۲	۳۴	۳۴		ندارد
۱۱	مدیریت زیست محیطی وبرنامه‌ریزی روستایی	۲	۳۴	۳۴		ندارد
۱۲	نظریه‌های اجتماعی واقتصادی والگوی توسعه شهری	۲	۳۴	۳۴		ندارد
جمع		۲۶	۴۵۹	۳۹۱	۶۸	

ب ـ دروس تخصصی اختیاری دکتری رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی

کد درس	نام درس	تعداد واحد	ساعت			پیشنیا زیازمان ارائه درس
			جمع	نظری	عملی	
۱۳	مدیریت منابع طبیعی در رابطه با ایلات و عشایر	۲	۳۴	۳۴		ندارد
۱۴	مناسبات شهر و روستا و عشایر	۲	۳۴	۳۴		—
۱۵	برنامه‌ریزی کالبدی سکونتگاههای روستایی	۲	۳۴	۳۴		—
۱۶	برنامه‌ریزی صنایع روستایی	۲	۳۴	۳۴		—
۱۷	جنبه‌های حقوقی توسعه روستایی	۲	۳۴	۳۴		—
۱۸	جغرافیای تطبیقی روستاهای ایران	۲	۳۴	۳۴		—
						ازدروس اختیاری دودرس توسط شورای تخصصی گروه انتخاب می گردد.
جمع		۱۲	۲۰۴	۲۰۴	—	

دانشجویان موظفند از ۱۲ واحد دروس اختیاری ۴ واحد را انتخاب وبگذرانند.

فصل سوّم

سرفصل دروس

نام درس: فلسفه های سیاسی ، جغرافیای محیط

تعداد واحد: ۳ واحد

نوع واحد:نظری

تعداد ساعت: ۵۱

پیش‌نیاز:ندارد

هدف: آشنایی همه‌جانبه دانشجو با مکاتب، اندیشه‌ها و نظریه‌های جغرافیایی برای بکارگیری آن در برنامه‌ریزیهای روستایی و عشایری.

سرفصل درس:

۱- مفهوم ایدئولوژی

۲- ایدئولوژی و طبیعت

۳- مفهوم محیط جغرافیایی در مکتبهای مختلف جغرافیایی

۴- علیت محیطی

۵- تاثیرات نظریات والتر روستو و شومپیتر در تفکرات جغرافیایی جغرافی دانان غربی

۶- تاثیرات لامارکیسم اجتماعی و داروینیسم اجتماعی در تفکرات جغرافیایی

۷- تحلیل تاثیرات داروینیسم در علم جغرافیا از دیدگاه اکولوژیستها و رادیکالیستها

۸- آنارشیسم و تفکرات جغرافیایی

۹- منشاء امپریالیستی جبر جغرافیایی

۱۰- جبر محیطی و داروینیسم اجتماعی در زمان ما

۱۱- فوردیسم و محیط جغرافیایی

۱۲- تحلیلی بر مکتب اکوفاشیسم

۱۳- تحلیلی بر مکتب اکوسوسیالیسم

۱۴- ایدئولوژی اسلامی و محیط جغرافیایی

۱۵- آپارتاید و محیط جغرافیایی

نام درس: روش شناسی و تکینک های تحقیق

تعداد واحد : ۳ واحد

نوع واحد : نظری همراه با کار عملی

تعداد ساعت : ۶۸

پیش نیاز: ندارد

هدف: فراگیری استفاده از روشهای آماری و روشهای کارتوگرافی ، سنجش از دور و GIS وروشهای پژوهشی پیشرفته در جغرافیا و برنامه ریزی روستایی و آشنایی کامل دانشجو با موارد زیر است:

- روش تحقیق علمی وکاربرد آن در جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی
- انواع تحقیق و پژوهش (تاریخی ، توصیفی، علمی، تجربی، مقایسه‌ای ...) با تاکید ویژه بر روشهای تحقیق تجربی و میدانی
- نحوه استفاده از طرحهای مختلف
- تهیه و تدوین گزارش تحقیق و چگونگی تنظیم رساله تحقیق

سرفصل درس :

۱- نقش پژوهش علمی :

علم و وظایف آن ، هدفهای علم ، تبیین علمی ، نظریه، ماهیت پژوهش علمی و ویژگیهای فرایند پژوهش علمی ، روش علمی، مراحل فرایند پژوهش .

۲- انتخاب مسئله و تشکیل فرضیه :

دلایل نظری وکاربردی تدوین مسئله پژوهش ، ویژگیهای مسئله پژوهشی ، تدوین فرضیه و چگونگی تشکیل آن ، منابع فرضیه‌ها ، اهمیت فرضیه‌ها...

۳- مفاهیم ، سازه‌ها ، تعاریف :

مفهوم سازه ، متغیر ، تعاریف سازه ، تعاریف عملی ...

۴- تشخیص و نامگذاری متغیرها:

متغیرهای مستقل و وابسته

سازه‌ها ، مشاهده پذیرها و متغیرهای مداخله گر

ساختن تعاریف عملی برای متغیرها ، آزمون پذیری

۵- تکنیکهای دستکاری و کنترل متغیرها:

روائی پژوهش ، عوامل موثر در روائی

استفاده از گروه کنترل ، معادل کردن گروههای آزمایشی و کنترل

تصادفی ساختن ، استفاده از زوجهای جور شده

جور کردن گروهها ، استفاده از گروه به عنوان کنترل خود

استفاده از تکنیکهای دیگر برای کنترل

۶- نمونه برداری

تعاریف ، اصطلاحات ، پارامتر جامعه ومشخصه‌های آماری نمونه ، توزیع نمونه برداری ، طرح نمونه برداری ، روشهای نمونه برداری ، انواع نمونه ها

۷- واریانس و کنترل آن

مروری بر تعاریف واریانس ، انواع واریانس، واریانس بین گروهها یاتجربی،کو واریانس ...

۸- اصول تحلیل و تفسیر داده‌ها

تجزیه و تحلیل داده‌ها، تعبیر و تفسیر نتایج حاصل از تحلیل انواع تحلیل های آماری، کیفی ،تحلیل محتوا ، چند بعدی و GIS، مدلها و ...

تفسیر داده‌های پژوهش، ارتباط با یافته‌ها و نتایج مطالعات دیگر

نام درس: تحلیل فضایی - مکانی با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیائی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری، عملی

تعداد ساعت: ۵۱

پیش‌نیاز: براساس تبصره ماده ۹ آئین‌نامه دوره دکتری توسط شورای تخصصی گروه تعیین می‌گردد.

هدف: آشنایی کامل دانشجو با سیستم اطلاعات جغرافیایی جهت تحلیل فضایی / مکانی محیط‌های روستایی و عشایری

سرفصل درس:

۱- توان GIS در نحوه استخراج و استنتاج اطلاعات جدید از اطلاعات موجود

۲- تحلیل اطلاعات متفاوت نقطه‌ای، خطی، پلیگونی و سلولی

۳- تحلیل الگوهای نقطه‌ای، شبکه‌ا، تحلیل Overlay و مدلهای روابط فضایی

۴- خطاها در GIS، نحوه اندازه‌گیری آنها، ردیابی خطاها

۵- قابلیت‌های GIS در بسط تحلیل‌های مکانی

کار عملی : انجام و تمرین موارد فوق‌الذکر

۶- جمعبندی و نتیجه‌گیری (رهیافت جهت استفاده کامل از GIS در تحلیل و برنامه‌ریزیهای روستایی و عشایری)

نام درس: مکتب‌های برنامه‌ریزی ناحیه‌ای

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

تعداد ساعت: ۳۴

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: آشنایی همه‌جانبه دانشجو با مکتب‌های برنامه‌ریزی ناحیه‌ای برای کاربرد و تصمیم‌گیری در برنامه‌ریزی روستایی و عشایری

سرفصل درس:

۱- نقد و ارزیابی مفاهیم، اصول، روش‌شناسی توسعه و برنامه‌ریزی ناحیه‌ای

۲- نگرش اجمالی بر مطالعات آثار توسعه و برنامه‌ریزی ناحیه‌ای در جهان و ایران

۳- نقد و ارزیابی نگرشها و راهبردها در توسعه و برنامه‌ریزی ناحیه‌ای

۴- نقد و ارزیابی نظریه‌ها در توسعه و برنامه‌ریزی ناحیه‌ای

۵- نقد و ارزیابی شاخصها و معیارهای ناحیه‌بندی

۶- نقد و ارزیابی مدلها و تحلیل‌های ناحیه‌ای

۷- تحلیل پیوند برنامه‌ریزی ناحیه با توسعه ملی ناحیه‌ای و توسعه پایدار و روستایی و برنامه‌ریزی روستایی و عشایری

۸- نقد و ارزیابی تجربه‌های برنامه‌ریزی ناحیه‌ای از کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه

۹- تحلیل جایگاه برنامه‌ریزی ناحیه‌ای در برنامه‌های توسعه اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی کشور

۱۰- جمعبندی و نتیجه‌گیری (رهیافت جهت تنظیم الگوی برنامه‌ریزی ناحیه‌ای)

نام درس: اقتصاد توسعه با تاکید بر ایران

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری همراه با کارعملی

تعداد ساعت: ۳۴

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: آشنایی همه‌جانبه دانشجو با الگوهای نظری اقتصاد توسعه و تطبیق آن با شرایط ساختاری و فضایی ایران و کاربرد آن در برنامه‌ریزیهای روستایی.

سرفصل درس:

۱- نقد و ارزیابی مفاهیم و اصول.

۲- نگرش اجمالی بر مطالعات آثار اقتصاد توسعه و روش شناسی آن.

۳- نقد و ارزیابی دیدگاههای نظری کلاسیک در اقتصاد توسعه.

۴- نقد و ارزیابی اندیشه و نظریه‌های متاخر در اقتصاد توسعه.

۵- تحلیل رابطه اقتصاد توسعه با اقتصاد بوم‌شناسی و توسعه پایدار.

۶- تحلیل پیوند و کاربرد اقتصاد توسعه با توسعه و برنامه‌ریزی روستایی.

۷- تحلیلی از مطالعه آثار اقتصاد توسعه در ایران.

۸- تحلیلی از اقتصاد توسعه در برنامه‌ریزیهای توسعه اقتصادی - اجتماعی ایران با تاکید بر جامعه روستایی و عشایری.

۹- جمعبندی و نتیجه‌گیری (رهیافت جهت تنظیم الگوهای بهینه با نگرش اقتصاد توسعه در برنامه‌ریزیهای محیط روستایی و عشایری با عنایت به تفاوتهای فضایی در ایران)

نام درس :نظریه‌ها و روشهای برنامه‌ریزی روستایی و عشایری

تعداد واحد:۲

نوع واحد:نظری

تعداد ساعت: ۳۴

پیش نیاز: ندارد

هدف: آشنایی همه جانبه دانشجو با نظریه‌ها و روشهای برنامه‌ریزی روستایی و عشایری و ارائه راه کارهای علمی با در نظرگرفتن ویژگیهای فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و اکولوژیکی روستاهای ایران، در برنامه‌ریزیهای روستایی

سرفصل درس :

الف – نقد و ارزیابی اصول، نظریه‌ها، رویکردها، راهبردها، شیوه‌ها و روشها:

۱- نقد و ارزیابی مفاهیم اساسی در برنامه‌ریزیهای محیط روستایی و عشایری

۲- نقد و ارزیابی نظریه‌ها، رویکردها و راهبردها در برنامه‌ریزیهای محیط روستایی و عشایری

۳- نقد و ارزیابی شیوه‌ها، روشهای برنامه‌ریزهای محیط روستایی و عشایری

۴- ارزیابی شیوه‌های تحقیق و ماخذشناسی در برنامه‌ریزیهای محیط روستایی و عشایری

ب: تحلیل اصول پایه‌ای در برنامه‌ریزی محیط روستایی و عشایری ایران

۱- چشم‌انداز برنامه‌ریزیهای محیط روستایی و عشایری

۲- سازماندهی و فرآیند برنامه‌ریزیهای محیط روستایی و عشایری

۳- اجزاء اصلی تشکیل دهنده برنامه‌ریزیهای محیط روستایی و عشایری:

– اهداف عمومی، انواع اهداف، روشهای تعیین اهداف، منابع پایه و اساسی، نواحی محافظت شده طبیعی، کاربری اراضی کشاورزی و چگونگی نگهداشت آنها، شیوه‌های برنامه‌ریزی در حوضه‌های ساحلی ، رودخانه‌ای، کوهستانی، دشتی و... شیوه‌های برنامه‌ریزی برای گردشگری، اوقات فراغت و چشم‌اندازهای تاریخی و عدالت اجتماعی و برنامه‌ریزیهای محیطی روستایی و عشایری

۴- بکارگیری شیوه‌ها و مدلهای برنامه‌ریزی محیط روستایی و عشایری در ایران

– بکارگیری مدلهای اقتصادی، اجتماعی ، فضایی، برنامه‌ریزی‌مدیریت‌رشد– روستا و ...

۵- برنامه‌ریزی توسعه پایدار در محیط‌های روستایی

ج: جمع‌بندی و نتیجه‌گیری(رهیافت جهت تنظیم الگوی بهینه برنامه‌ریزی محیط روستایی و عشایری با عنایت به تفاوتهای فضایی در ایران)

نام درس: روشها و مدلهای مکانیابی روستایی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

تعداد ساعت: ۳۴

پیش‌نیاز:

الف: گذراندن دروس:

۱- نظریه‌های اجتماعی - اقتصادی و الگوی توسعه شهری

۲- نظریه‌ها و روشهای برنامه‌ریزی روستایی و عشایری

۳- تحلیل مکانی - فضایی مسایل توسعه روستایی

ب: دانشجویان لازم است در این درس به تمرین مکانیابی در سطح یک دهستان یا بخش بپردازند.

هدف: آشنایی و تسلط به ضرورتها، اصول و مدلهای مکانیابی روستایی به منظور تصحیح شبکه‌های سکونتگاههای روستایی

سرفصل درس:

فصل اول: ارزیابی اصول و مفاهیم مکانیابی و شیوه‌های تحقیق و ماخذشناسی

فصل دوم: سیر تحولات نظری و رویکردها (مبانی نظری مکانیابی)

- بنیانگذاران نظریه (فون‌تونن، کریستالی، لوش و ...)
- شبکه سلسله مراتبی روستاها و مراکز خدمات روستایی
- شبکه کارکردهای شهری و توسعه روستایی
- نظم پذیری فضایی و سلسله مراتب مراکز روستایی در ایران (بحث نظری و بررسی تطبیقی)

فصل سوم: شبکه مراکز روستایی

- عوامل موثر در شکل پذیری ساختار شبکه
- کارکردها و روابط شبکه
- نواحی، حوزه‌ها و منظومه‌های روستایی
- ویژگیهای شبکه‌های روستایی و مسایل آن در ایران

فصل چهارم: شاخصهای مکان‌گزینی و مکانیابی

- شاخصهای محیطی - اکولوژیک

- شاخصهای فرهنگی - قومی
- شاخصهای اجتماعی - اقتصادی
- شاخصهای سیاسی

فصل پنجم: مکانیابی مراکز روستایی و مسایل آن
- مرکزیت مکانی مراکز موجود
- مکانیابی نقاط جدید روستایی
- نظم دهی سلسله مراتبی و مکانیابی
- مسایل مکانیابی مراکز روستایی در ایران

فصل ششم: جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

وزارت فرهنگ و آموزش عالی
شورای عالی برنامه ریزی

نام درس : تحلیل مکانی - فضایی مسایل توسعه روستایی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

تعداد ساعت: ۳۴

پیش‌نیاز:

۱- نظریه‌های اجتماعی - اقتصادی و الگوی توسعه شهری

۲- نظریه‌ها و روشهای برنامه‌ریزی روستایی و عشایری

هدف : آشنایی جدی و همه جانبه به مسایل اساسی و رویکردهای گوناگون مکانی - فضایی به روستا و توسعه روستایی با تاکید بر روشها و تحلیلهای فضایی و وجوه تمایز آنها با روشهای غیرمکانی فضایی

سرفصل درس:

بخش اول:

فصل اول: تعاریف، مفاهیم و بنیادهای توسعه روستایی و تحلیلهای مکانی -فضایی

- تعاریف و مفاهیم، شیوه‌های تحقیق و مأخذشناسی
- بررسی تطبیقی ویژگیهای روستاهای شمال و جنوب
- روستاها و رشد شهری با تاکید بر بررسی مکانیسمهای حاکم بر روابط شهر و روستا
- نظام جهانی و ادغام روستاها

فصل دوم: منابع، امکانات و فعالیتهای روستایی

- منابع انسانی
- منابع طبیعی
- امکانات و تاسیسات
- دامنه، گسترش و انواع فعالیتها
- امکانات و زیربناهای الزامی رشد و توسعه روستایی

فصل سوم: توسعه بخشی و توسعه روستایی

- توسعه روستایی و توسعه کشاورزی
- توسعه روستایی و توسعه صنعتی
- توسعه روستایی و خدمات زیربنایی

- توسعه ملی و توسعه روستایی(رویکردها، سیاستگزاریها و امکانات)

بخش دوم:

فصل اول:رویکردهای گوناگون به مسایل روستا و توسعه روستایی

- رویکردهای اقتصادی و مدلهای رشد اقتصادی
- رویکردهای اجتماعی و مدلهای جمعیتی
- رویکردها و مدلهای مکانی - فضایی
- تئوری قطب رشد
- شبکه‌بندی روستاها
- تمرکز نامتمرکز

فصل دوم:توسعه یکپارچه و توسعه پایدار سکونتگاههای روستایی

- پیشینه‌ها و الزامات
- ویژگیهای توسعه یکپارچه روستایی
- توسعه پایدار و پایداری روستاها

فصل سوم:روشهای تحلیل مسایل روستا و توسعه روستایی

- روشهای کمی و ریاضی
- روشهای کیفی تحلیل
- روشهای ترکیبی(کمی -کیفی) تحلیل در توسعه روستایی

بخش سوم:جمعبندی تحلیل مکانی - فضایی مسایل توسعه روستایی

نام درس: کشاورزی و توسعه پایدار

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

تعداد ساعت: ۳۴

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: آشنایی همه‌جانبه دانشجویان با نظریه‌ها، رویکردها، شاخصهای توسعه پایدار کشاورزی و تطبیق آن با توجه به تفاوتهای فضایی یا کشاورزی ایران و ارائه راه‌کارهای علمی برای توسعه پایدار کشاورزی ایران:

سرفصل درس :

۱- نقد و ارزیابی سیر تحول مفاهیم توسعه پایدار و توسعه پایدار کشاورزی

۲- نقد و ارزیابی رویکردها، نظریه‌ها و راهبردهای توسعه پایدار کشاورزی

۳- نقد و ارزیابی برنامه‌ریزیهای کشاورزی توسعه پایدار کشاورزی

۴- نقد و ارزیابی شاخصهای توسعه پایدار در برنامه‌ریزیهای کشاورزی

۵- ارزیابی شیوه‌های تحقیق و ماخذشناسی در توسعه پایدار کشاورزی

۶- تحلیل توسعه پایدار کشاورزی و مدیریت محیطی (آسیب‌پذیریها محیط‌های کشاورزی، پویایی و عدم پویایی فضایی کاربریهای کشاورزی)

-توسعه پایدار کشاورزی و جمعیت

-توسعه پایدار کشاورزی و منابع (فیزیکی - غیر فیزیکی)

-توسعه پایدار کشاورزی و نظامهای زراعی

-توسعه پایدار کشاورزی و نظامهای اقتصادی

-توسعه پایدار کشاورزی و نظامهای سیاسی

-توسعه پایدار کشاورزی و پایداری و تداوم مکانی

-توسعه پایدار کشاورزی و نظامهای تکنولوژیکی

-توسعه پایدار کشاورزی و امنیت غذایی

-توسعه پایدار کشاورزی وبهره‌وری تولید

جمع بندی و نتیجه‌گیری : رهیافت جهت تنظیم الگوی توسعه پایدار کشاورزی با توجه به تفاوتهای فضایی / مکانی در ایران.

نام درس: جایگاه روستا در برنامه‌ریزیهای کلان

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

تعداد ساعت: ۳۴

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: آشنایی همه‌جانبه دانشجو با روند، نظریه‌ها، رویکردها، شیوه‌ها و تکنیکهای بکارگرفته شده در برنامه‌ریزیهای کشور و مشخص کردن جایگاه روستا در این برنامه ریزیها و نقد و ارزیابی برنامه‌ها جهت دستیابی به راه‌کارهای بهینه در برنامه‌ریزها بویژه شفاف کردن جایگاه روستا در برنامه‌ریزیهای کلان.

سرفصل دروس :

۱- طرح مسئله، شیوه‌های تحقیق و ماخذشناسی

۲- نگاهی تحلیلی یکپارچه بر روند برنامه‌ریزیها روستایی در ایران از ابتدا تاکنون

۳- نقد و ارزیابی نظریه‌های بکار رفته در برنامه‌ریزیهای کلان کشور

۴- نقد و ارزیابی رویکردهای بکار گرفته در برنامه‌ریزیهای کلان کشور

۵- نقد و ارزیابی شیوه‌های برنامه‌ریزی در برنامه‌ریزیهای کلان کشور

۶- نقد و ارزیابی مدلها و تکنیک‌های بکارگرفته در برنامه‌ریزیهای کلان کشور

۷- نقد و ارزیابی ساختهای سازمانی، منابع مالی و اعتباری بکار گرفته شده در برنامه‌ریزیهای کلان

۸- نقد و ارزیابی عملکردها و پیامدهای برنامه‌های اجرا شده روستایی و عشایری

۹- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری (رهیافت جهت تنظیم الگوی بهینه برنامه‌ریزی روستایی در ایران)

نام درس: مدیریت زیست‌محیطی و برنامه ریزی روستایی

تعداد واحد:۲

نوع واحد :نظری

تعداد ساعت: ۳۴

پیش‌نیاز : ندارد

هدف:دانشجو باید به این اعتقاد و شناخت برسد که توسعه بدون حفاظت کامل از محیط زیست ممکن نیست بنابراین هدف این درس آشنایی کامل بر قوانین محیط زیست - به ویژه قوانینی که کاربرد در روستاها دارد و تسهیلات و اعتباراتی که دولت و بانکها برای حفظ محیط زیست به روستائیان اختصاص می‌دهند، است.

سرفصل درس :

الف - طرح مساله و بررسی شیوه تحقیق و منابع و مأخذ موجود و تحلیل قوانین و سازمانها:

۱- طرح مسأله و اهمیت آن و بررسی منابع و مأخذ و شیوه تحقیق

۲- تحلیل جایگاه قانونی مسائل زیست محیطی / قوانین بین‌المللی، کنفرانس استکهلم، کنفرانس ریودوژانیرو، (اجلاس زمین) و ...

۳- تحلیل کنوانسیونها و قراردادهای بین‌المللی پذیرفته شده و تعهد شده توسط ایران مثل کنوانسیون تغییرات آب و هوایی و یا کنوانسیون تنوع گونه‌های زیستی

۴- معرفی و شناخت سازمانهای بین‌المللی مرتبط با زیست محیطی

۵- تحلیل اعتبارات بین‌المللی / محل تأمین اعتبارات / کمکهای بلاعوض به کشورهای در حال توسعه برای حفظ محیط زیست

۶- تحلیل قوانین زیست محیطی ملی / اصل ۵۰ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران / جایگاه اداری و قانونی حفاظت محیط زیست تشکیلات سازمانی ادارات و غیره

ب - مدیریت زیست محیطی و برنامه‌ریزی روستایی

۱- تحلیل مسائل مربوط به تخریب محیط، برنامه‌ریزی برای جلوگیری از تخریب، جلوگیری از تخریب جنگل، مرتع، فرسایش خاک، رسوب، سیل و خسارتهای ناشی از زلزله، حفظ حیات وحش.

۲- تحلیل مسائل مربوط به آلودگی محیط. ساماندهی روستاها برای جلوگیری از آلودگی محیط، برنامه‌ریزی برای مسائل بهداشتی، دفع فاضلابها، دفع زباله‌ها و ...

۳- بررسی و تحلیل جنبه‌های قانونی مسأله حفاظت زیست در سطح روستاها

- شناخت ضوابط و معیارهای محیط زیست در استقرار صنایع و خدمات در محدوده‌های زیست‌محیطی شهرها و روستاها

۴- بررسی و تحلیل کمکها و تسهیلات و وام‌های کم بهره برای توسعه پایدار روستایی

ج -بررسی و تحلیل اثرات توسعه روستایی بدون در نظرگرفتن مسائل زیست محیطی: (اثرات تخریب، آلودگی)

د - مطالعات میدانی وکار عملی:

- دانشجو باید بتواند پروژه‌ای را بر مبنای الگوهای علمی رایج در یک روستا یا یک ناحیه زیر نظر استاد درس به سرانجام برساند.

نام درس: نظریه‌های اجتماعی، اقتصادی و الگوی توسعه شهری

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

تعداد ساعت: ۳۴

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: آشنایی همه‌جانبه دانشجو با نظریه‌های اجتماعی، اقتصادی و الگوی توسعه‌ای برای بکارگیری برنامه‌ریزیهای ملی ناحیه‌ای، روستایی و ارتباط دادن الگوهای توسعه شهری با الگوهای توسعه روستایی جهت یافتن راه کارهای لازم برای تنظیم الگوی بهینه مناسبات شهر و روستا.

سرفصل درس:

سرفصل توسط رشته دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری تعیین می‌گردد و همان سرفصل تدریس می‌شود.

نام درس: مدیریت منابع طبیعی در رابطه با ایلات و عشایر

تعداد واحد: ۲

نوع واحد : نظری

حداقل به مدت یک هفته ۲ واحد

تعداد ساعت: ۳۴

پیش‌نیاز : ندارد

هدف: دانشجو باید در انتهای درس شناخت کاملی از مسائل مدیریتی منابع طبیعی، جایگاه قانونی ادارات وابسته به منابع طبیعی، تشکیلات سازمانی، بودجه، و اعتبارات، پرسنل، تخصص‌های لازم، نحوه عملکرد، تکنیکها و ابزار لازم، نتایج اقتصادی بهره‌برداری از منابع طبیعی به دست آورد، بطوریکه عملاً بتواند مدیریت بخشهایی از منابع طبیعی را به عهده بگیرد.

سرفصل درس:

الف - طرح مسئله، روش تحقیق و مأخذشناسی:

۱- اهمیت منابع طبیعی / اهمیت اکولوژیکی و زیست‌محیطی / اهمیت اقتصادی / نقش منابع طبیعی در توسعه، جنبه‌های قانونی منابع طبیعی، جنبه‌های فقهی، حقوقی، عرفی و سنتهای ایلات و عشایر

مدیریت سنتی منابع طبیعی توسط ایلات و عشایر، جنگل، مرتع، حیات وحش، بهره‌برداری از منابع آب.

مدیریت سنتی حوزه‌های آبخیز توسط ایلات و عشایر، جنگل، مرتع، حیات وحش، بهره‌برداری از منابع آب.

مدیریت منابع طبیعی (از ملی شدن مراتع تا انقلاب اسلامی)

مدیریت منابع طبیعی در رابطه با ایلات و عشایر پس از انقلاب اسلامی

سامان عرفی طوایف و گروههای ایلات و عشایر

تضاد منافع بین گروههای مختلف عشایری(از دید منابع طبیعی)

تضاد منافع بین عشایر و روستائیان(ازدید منابع طبیعی)

تضاد منافق بین عشایر و دولت

مستثنیات ماده ۵۶ و مواد قانونی دیگر .

قانون واگذاری مراتع و جنگلها، نحوه، جریان و روند واگذاری مراتع.

۲- نحوه بازسازی و منابع طبیعی، جنگلها، مراتع، حیات و حش:

مدیریت مالی منابع طبیعی، بودجه، اعتبارات، درآمدها

قوانین مربوط به قرق و مدیریت قرقها

قوانین مربوط به احیاء، تکنیکها و روشها

مدیریت بهره‌برداری، تعداد دام، کنترل دام، کنترل چرا(چرای زودرس، دیررس، چرای بی‌رویه)

تخلفات و جرائم اثرات آن.

۳- نقش عوامل طبیعی و انسانی در مدیریت منابع طبیعی در رابطه با ایلات و عشایر:

نقش ژئومورفولوژی در مدیریت منابع طبیعی

نقش اقلیم در مدیریت منابع طبیعی

نقش خاک و سایر عوامل در مدیریت منابع طبیعی

کاربرد تخصصهای مختلف در مدیریت منابع طبیعی

۴- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

نام درس: مناسبات شهر، شهر روستا - عشایر

تعداد واحد:۲

نوع واحد:نظری

تعداد ساعت: ۳۴

پیش‌نیاز:ندارد

هدف:فرض بر این است که دانشجوی دوره دکترا مباحث تئوریکی دوره فوق‌لیسانس مانند، نظریات و دیدگاههای هانس بوبک، اکارت اهلرز، پل واردر انگلیس، مایکل بنین، مارسل بازن و اساتید صاحب نظر ایرانی را می‌داند. در دوره دکترا دانشجو باید علاوه بر عمیقتر کردن مطالعات نظری و تئوریکی و توجه به دیدگاههای مختلف ایدئولوژیکی که تفاوتهای اساسی در روابط شهر و روستا ایجاد می‌کند، تکیه را برکار عملی بگذارد.

دانشجو باید در یک کار عملی و با ارائه یک پروژه حداقل بخشهایی از روابط شهر و روستا را در یک ناحیه (به ویژه ناحیه‌ای که شامل شهر، روستا و عشایر باشد) مورد ارزیابی قرار دهد. مشکلات و معضلات (محاسن) این روابط را نشان دهد راه‌حلهای اساسی و منطقی منطبق با قوانین و در حد اعتبارات موجود را بیابد.

سرفصل درس:

۱- نقش شهر از دیدگاه حقوقی : قوانین و ضوابط اداری، مالی، بانکی و .... که منجر به تسلط و برتری شهر بر محیط پیرامون خود (روستا و محیط عشایری) می‌گردد.

۲- تعیین و شناخت شهرها و مناطق شهری بافت شهری - روستایی، بافت - شهری - روستایی - عشایری و شهری عشایری . در مناطق عمده عشایری کشور ما تا چند دهه قل(به ویژه تا قبل از جنگ جهانی اول) شهر به معنی امروزی کلمه وجود نداشت. رشد و توسعه روابط شهر و روستایی شهرهایی چون، سنندج، مهاباد، اشنویه، شهرکرد، یاسوج، خرم‌آباد، ایرانشهر و .... با اسکان و تجمع مردمی با ریشه عشایری در آنها امکان داشته است. این شهرها از هویتی ویژه با ساخت قومی ، زبانی - مذهبی مخصوص، دارای عملکردی متفاوت از شهرهایی چون یزد، کاشان، سبزوار و .... هستند.

الف - مسائل فرهنگی :

۱- روابط و نقش فرهنگی شهر با پیرامون (روستا و عشایر) خود. روابط مذهبی، زبانی - قومی

۲- تعیین تأثیرات سیاسی - اجتماعی روابط شهر با پیرامون خود (شهری که با پیرامون خود

از نظر قومی - زبانی - مذهبی یکسان است و شهری که تفاوتهایی جزیی و یا کلی دارد.)

۳- تعیین اثرات امنیتی و احتمالاً نظامی یک نواختی (تجانس) و یا غیر یک نواختی (عدم تجانس) فرهنگی شهر با پیرامون خود.

۴- تعیین حوزه‌های نفوذ فرهنگی (قومی - زبانی، مذهبی)

۵- بررسی نقش شهر به عنوان یک مرکز تغییر دهنده و یا تشدید کننده اختلافات قومی - زبانی - مذهبی

۶- نقش تبلیغاتی شهر (تبلیغ مذهب، زبان و فرهنگ ویژه مورد نظر شهرنشینان)

۷- بررسی و ارائه نمونه شهرهایی که گروههای قومی مختلف را مخلوط و درکنار هم جای داده‌اند و شهرهایی که از نظر کالبدی بافتی جداگانه برای هر گروه قومی - زبانی مذهبی ایجاد کرده‌اند (در حقیقت نوعی گتو در آنها ایجاد شده است)

۸- اثرات سیاسی، امنیتی، اجتماعی شهرها با بافت کالبدی منفک و مجزا از هم از نظر فرهنگی.

۹- اثر مهاجرتها در تغییر بافت قومی - اجتماعی شهرها (مثال شهر شیروان تا سه دهه قبل یک شهر ترک زبان تلقی می‌شده است و هم‌اکنون اکثریت مردم آن را کردهایی (عشایر اسکان یافته) تشکیل می‌دهند همین امر اثر مهمی در مسائل مختلف این شهر دارد.

ب - روابط اقتصادی شهر ، روستا و عشایر :

دانشجو در دوره‌های قبلی با مکانیزمهای اقتصادی شهر و روستا آشنا شده‌است. در این قسمت باید بر نقش اقتصادی شهر و عشایر (کوچ نشینان) نیز تکیه گردد.

۱- شهر به عنوان مرکز سرمایه و سرمایه گذاری، نقش سرمایه‌های شهری در روابط شهر- روستا ، عشایر.

۲- شهر مرکز ارتباطات (جاده‌ها، مخابرات ، انفورماتیک و ...)

۳- شهر به عنوان دریافت کننده مواد خام روستایی و عشایری و تبدیل کننده آنها به مواد ساخته شده و نیمه ساخته شده (تعیین ارزش افزوده)

۴- شهر به عنوان مرکز تجارت مواد خام و ساخته شده (صنایع کوچک روستایی، صنایع دستی و غیره).

۵- نقش انبارداری و ذخیره سازی شهر (سیلوها ، سردخانه‌ها، انبارهای بزرگ کالاها) واثرات اقتصادی این امر.

۶- نقش شهر به عنوان تامین کننده کالاهای مورد نیاز روستائیان و عشایر.

۷- نقش صنایع شهری در ارتباط - شهر و روستا و عشایر.

۸- نقش شهر در تغییر الگوهای مصرف و تولید روستا و عشایر.

ج - نقش اداری - خدماتی (آموزش ، بهداشت ، خدمات زیربنایی و ...)

۱- نقش اداری شهر و جنبه‌های قانونی آن.

۲- جنبه‌های قانونی خدمات رسانی شهر به روستا و عشایر (مثلاً طبق قانون وزارت بهداشت نمی‌توانددر یک روستا بیمارستان و درمانگاه بسازد . طبق قانون دولت نمی‌تواندبسیاری خدمات را در مکانهایی با جمعیت کمتر از حد معین مستقر کند. همین جنبه‌های قانونی ارتباطهای شهرو روستا و عشایر را روز به روز به نفع شهر گسترده‌تر می‌کند.

۳- تفاوتهای قانونی ضوابط مالیاتی شهر و روستا ، و تولیدات شهری و روستایی، عشایر تفاوت در وامهای اعطایی به شهر،روستا،عشایر.

۴- نقش اداری شهر (جنبه‌های قانونی) در یک حکومت تمرکزگرا و تفاوت آن در یک حکومت فدرال و غیر متمرکز

د - نقش جمعیتی شهر :

۱- نقش جمعیتی شهرها (ما در شهرها، شهرهای‌بزرگ، متوسط وکوچک) بیشتر باشد ،

۲- شهر جاذب جمعیت مازاد روستاها و عشایر.

۳- شهر مانع توسعه و رشد روستا - شهر تسریع کننده رشد و توسعه روستا

۴- شهر مرکز آموزش - آماده سازی نیروهای متخصص برای روستا و عشایر - شهر مرکز جذب نیروهای خلاق روستا - عشایر.

هـ- روابط اکولوژیکی ، شهر - روستا، عشایر

۱- شهر مرکز آلودگی و تخریب محیط طبیعی و انسانی .

۲-گسترش شهر و تغییر در کاربری اراضی اطراف شهرها.

۳- روستا - عشایر مرکز بازسازی محیط طبیعی و انسانی و روانی برای شهر و مردمان شهری

۴- نقش توریستی شهر برای روستا و عشایر - نقش توریستی روستا - عشایر برای شهر.

۵- نقش استراحتگاهی روستاها برای شهرها

و - تکیه بر سایر روابط با نظر استاد مربوطه :

نام درس :برنامه ریزی کالبدی سکونتگاههای روستایی

تعداد واحد :۲واحد

نوع واحد :نظری

پیش نیاز :ندارد

هدف :شناخت روشهای برنامه ریزی ، طراحی و سازمانهای مختلف موثر در فرآیند طرح / ریزی کالبدی (شامل برنامه‌ریزی، طراحی، اجرا، نگهداری و مدیریت)

- شناخت و تحلیل الگوهای مطلوب در ساخت و سازمان فضایی سکونتگاههای روستایی
- شناخت چگونگی فرم‌گیری و ساخت کالبدی محیط و سکونتگاههای روستایی، در ارتباط با امکانات، محدودیت‌ها، زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه و محیط طبیعی
- ایجاد توانایی در تشخیص، ترسیم و خواندن محیط و سکونتگاههای روستایی

سرفصل درس:

- تعاریف و مفاهیم روش تحقیق و مأخذشناسی مربوط به طرح‌ریزی کالبدی سکونتگاههای با تاکید بر مناطق روستایی
- تشریح عوامل تشکیل دهنده و موثر در ساخت و سازمان فضایی - مکانی سکونتگاههای روستایی شامل عوامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی اقتصادی - معیشتی و محیطی
- تشریح نظام و نحوه‌های اختصاص زمین و منابع در نظام یکپارچه سکونتگاههای روستایی (با تشریح تئوریهای مربوطه)
- نحوه و علل پراکندگی و اندازه سکونتگاههای روستایی در یک نظام کارکردی (کیفیت پراکندگی، سلسله مراتب سکونتگاهها با توجه به نظریات و تئوریهای موجود)
- شناخت و تحلیل اصول و روشهای سازمان دادن به فضاهای سکونتگاههای روستایی.
- برخورد و تماس مستقیم با طرح‌ریزی کالبدی سکونتگاههای روستایی درک علمی و عملی مسائل، سیاستگزاری و کنترل و هدایت آن با ابزار برنامه‌ریزی.
- ارائه برنامه‌ها، انتخاب برنامه و ارائه ابعاد اجرایی آن، در قالب یک نظام سکونتگاههای روستایی (برنامه در چارچوب قلمروهای اجتماعی - اقتصادی و فیزیکی خواهد بود نه طراحی)
- تشریح روابط موثر در طرح‌ریزی سکونتگاههای روستایی با مدیریت سرزمین، جهت استفاده بهینه از فضا و سرزمین.

نام درس : برنامه ریزی صنایع روستایی

تعداد واحد :۲

نوع واحد :نظری

تعداد ساعت :۳۴

پیش نیاز : ندارد

هدف : آشنایی همه جانبه دانشجو با روشها، شیوه‌های برنامه ریزی صنایع کوچک و ارائه راه کارهای عملی برای برنامه ریزی و مکانیابی صنایع روستاها.

سرفصل دروس :

۱- نقد و ارزیابی مفاهیم و تعاریف صنعت ، تقیم بندی صنایع ،گونه شناسی صنایع کوچک ، روستایی ، صنعتی شدن و صنعتی شدن روستاها.

۲- شیوه‌های تحقیق و مأخذشناسی در صنایع کوچک ، مکانیابی و صنعتی کردن روستاها.

۳- روشهای صنعتی کردن روستا.

۴- نقش صنعتی شدن در توسعه روستایی

۵- راهبردها و سیاسگزاریهای صنایع روستایی

۶- سازماندهی ، نظریه‌ها مکانیابی و برنامه ریزی برای صنعتی کردن روستا.

۷- مدلها و روشها در برنامه‌ریزی صنایع روستایی

۸- صنعتی کردن روستا و توسعه پایدار

۹- نقد و ارزیابی برنامه ریزی صنایع روستایی در ایران

۱۰- جمع بندی و نتیجه گیری (رهیافت جهت تنظیم و الگوی بهینه برنامه ریزی صنایع روستایی با توجه به تنوع فضایی روستاها در ایران)

نام درس: جنبه‌های حقوقی توسعه روستا

تعداد واحد : ۲

نوع درس : نظری

تعدادساعت: ۳۴

پیش نیاز : ندارد

هدف: دانشجویان تا کارشناسی ارشد با اصول برنامه ریزی روستایی در حد منابع و مأخذ معمول برنامه ریزی آشنا شده‌اند در این درس باید قوانین مختلف، قوانین فقهی، حقوقی،مدنی و عرفی در زمینه‌های مختلف را بیاموزد. دانشجویان باید نحوه خدمات رسانی روستایی،ارگانهای مسؤول و وظایف قانونی آنها، نحوه اعتبارگذاری و موارد مصرف آنها را در روستاها دریابد.

سرفصل درس :

الف - تعریف مساله / منابع و شیوه تحقیق و تحلیل جنبه‌های حقوقی توسعه روستا

۱- تعریف و اهمیت مساله

۲- منبع و مأخذ شناسی و شیوه‌های تحقیق

۳- جنبه‌های حقوقی (فقهی، مدنی، عرفی) مسائل روستایی : انواع حریم روستا از دیدگاه علماء و فقهای شیعه و اهل تسنن مسائل و مشکلات حریم روستا و توسعه و گسترش روستا.

۴- جنبه‌های حقوقی مربوط به آب : مالکیت آب ، حریم منابع آب (حریم قنوات ، چاههای آب، رودخانه‌ها) مسائل و مشکلات مربوطه ، محدودیت‌های حقوقی آب که مانع توسعه می‌گردد.

۵- جنبه‌های حقوقی (فقهی ، مدنی، عرفی) انواع مالکیت : مالکیت و نحوه بهره‌برداری بر زمینهای موات و منابع طبیعی داخل محدوده عرفی روستاها، سامان عرفی روستا و ...

۶- جنبه‌های حقوقی مالکیت بر مراتع، مالکیت بر زمینهای دیمی، مالکیت بر زمینهای آبی، مالکیتهای مشترک و متعلق به جامعه روستا ، مالکیت مشاع، مالکیت بر زمینهای دیمی، مالکیت شخصی و حدود اختیارات مالک ، مالکیت وقفی (انواع وقف و غیره).

۷- جنبه‌های قانونی رابطه روستائیان و ایلات و عشایر (محدوده مراتع و چشمه‌های مورد بهره‌برداری طرفین).

۸- جنبه‌های حقوقی حاکم بر عرفها و سنتها (وقتی که قانون مدنی وجود نداشته باشد عرف مورد قبول دادگاهها است.) انواع قوانین عرفهای حاکم بر دامداری، بر روابط مالک و

کارگر کشاورز و یا کارگر صنایر دستی .

ب - ارزیابی ادارات و ارگانها و مدیریت‌های مربوط به توسعه روستایی:

۱- نقش و جایگاه قانونی جهاد سازندگی

۲- نقش و جایگاه قانونی وزارت کشاورزی

۳- نقش و جایگاه قانونی سازمان برنامه و بودجه در امور روستایی

۴- نقش و جایگاه قانونی سایر ادارات و ارگانها

۵- نحوه واگذاری زمین برای امور کشاورزی (توسط منابع طبیعی و سایر ادارات)

۶- نقش سازمانهای آب منطقه‌ای در توسعه روستایی (قوانین حاکم بر دشتهای ممنوعه - چگونگی و مراحل قانونی به دست آوردن مجوز برای حفر چاه در دشتها،(دشتهای ممنوعه، آزاد و محدود)

۷- محدودیتهای قانونی برای گسترش محدوده روستاها و فعالیتهای کشاورزی

ج - تحلیل قوانین مربوط به مسائل اقتصادی روستاها:

۱- قوانین سنتی و عرفی محلی در روستاها

۲- اعتبارات عمرانی (ملی، استانی، تبصره‌ها و سایر) نحوه اعتبارگذاری و خرج کردن اعتبارات

۳- قوانین حاکم بر اعتبارات بانکی (اعتبارات بانکی سوبسیدار و غیره)

۴- جنبه‌های قانونی مشارکت بانکها، نحوه بازپرداخت وامهای کشاورزی

۵- جنبه‌های قانونی بانک کشاورزی و اعتبارات مربوطه

۶- جنبه‌های قانونی بیمه روستائیان و بیمه محصولات کشاورزی ، چگونگی بیمه گذاری/مشکلات و موانع قانونی .

۷- جنبه‌های واردات محصولات کشاورزی و تاثیر آن بر توسعه روستایی

۸- سایر موراد .

د - تحلیل جنبه‌های قانونی خدمات رسانی روستایی:

۱- وظایف و قوانین وزارت کشور در امور روستا (وظایف بخشدار، دهدارها و .... در روستاها)

۲- جنبه‌های حقوق بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و وزارت مسکن و شهرسازی برای بازسازی و بهسازی مساکن روستاها، طرحهای هادی و ....

۳- نقش و جایگاه قانونی وزارت بهداشت و درمان (شبکه‌های بهداشتی مراکز بهداشت

شهری / مراکز بهداشت روستایی / خانه بهداشت).

۴- ضوابط آموزش و پرورش برای ساخت مدرسه وایجاد کلاس

۵- جنبه‌های قانونی و بودجه‌های خدمات مورد نیاز در روستا (راه روستایی، انبار برای محصولات کشاورزی) برق، آب لوله کشی و غیره.

نام درس: جغرافیای تطبیقی روستاهای ایران

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

تعداد ساعت: ۳۴

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: شناخت و بررسی روستاهای ایران با تکیه بر تبانیات و دگرگونی‌های موجود و بوجود آمده در آنها از دو بعد زمان و بویژه مکان به منظور فراهم نمودن زمینه‌ای برنامه‌ریزی روستایی بگونه منطقه‌ای و ناحیه‌ای، محلی

سرفصل درس:

۱- نقد و تحلیل مفاهیم، تعاریف، روش کار، روش‌شناسی و مأخذشناسی در جغرافیای تطبیقی

۱-۱- دیدگاهها و نظریه‌ها و مدلها در جغرافیای تطبیقی

۱-۲- جغرافیای تطبیقی و مطالعات ناحیه و سرزمین

۱-۳- روش تحقیق و مأخذشناسی در چهارچوب جغرافیای تطبیقی

۱-۴- کاربرد جغرافیای تطبیقی در برنامه‌ریزی روستایی در سطوح گوناگون منطقه‌ای، ملی و...

۲- نقد و ارزیابی دیدگاهها و نظریات کلی درباره پیدایش، رشد و روند تحول و تکامل در روستاهای ایران

۲-۱- نواحی طبیعی کشور بعنوان بستر اصلی فعالیتهای اقتصادی روستاها و نوع معیشت غالب از اقتصاد کشاورزی در چهارچوب جغرافیای تطبیقی

۲-۱-۱- طبقه‌بندی روستاها براساس عوامل عمده طبیعی (موقعیت، ارتفاع، منابع آب، اقلیم و...) در مقایسه با نواحی گوناگون کشور

۲-۱-۲-نقش تفاوتهای موقعیتی و بویژه اقلیم در ریخت‌شناسی روستاها

۲-۲- بررسی تطبیقی سکونتگاههای روستایی از تعداد و براساس رده‌بندی جمعیتی در چهار دهه اخیر در مقیاس ناحیه‌ای و اداری - سیاسی

۲-۳- مطالعه و تحلیل نظام‌های تولیدی (کهن و جدید)، شیوه‌های کشت، نوع کشت و... در مناطق و نواحی گوناگون ایران

۲-۴- بررسی مناسبات متقابل جوامع کوچرو با روستانشینان و پیامدهای حاصله بر

روستاها هر یک از حوزه‌های زیستی متفاوت کوچ‌نشینان

۵-۲- اثرات و نقش حوزه نفوذ شهرها و مراکز صنعتی در تغییر ساختار، کارکرد، ریخت روستا و... در نواحی متفاوت کشور

۳- تعیین شاخص‌های فقر و رشد و توسعه در روستاهای کشور بگونه تطبیقی و حداقل میان دو ناحیه متفاوت

۴- جمعبندی نتیجه‌گیری و ارائه یک روش تطبیقی به منظور فراهم کردن زمینه‌های برنامه‌ریزی روستایی ایران

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی

بسمه تعالی

تاریخ ۱۳۷۳/۱۱/۲۵
شماره ۱۱۳/۲۶۶۳
پیوست

دستورالعمل اجرائی موضوع کاهش سقف واحدهای درسی
دوره‌های کاردانی ، کارشناسی و کارشناسی ارشد
مصوب جلسه ۲۹۳ شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۷۳/۱۱/۲۳

۱ـ گروههای برنامه ریزی موظفند حداکثر ظرف مدت ۶ ماه برنامه‌های مصوب مربوط به خودرا بازنگری کرده و سقف واحدها راتاحدمجاز کاهش دهند.

۲ـ برنامه‌های اصلاح شده از تاریخ ابلاغ ، برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می‌شوند لازم الاجرا است .

۳ـ دانشجویان شاغل به تحصیل می‌توانند براساس سقف تعیین شده دربرنامه جدید ، به تشخیص گروه آموزشی مؤسسه ذی ربط و بارعایت شرایط زیر فارغ التحصیل شوند:

۳ـ۱ : واحدهای درسی الزامی دوره را اعم از عمومی ، پایه ، اصلی و تخصصی تاسقف مجاز دربرنامه جدید ، گذرانده باشند.

۳ـ۲ : برای رشته‌هایی که هنوز برنامه جدید آنها ابلاغ نشده است ، سقف واحدهادر دوره کارشناسی برای رشته‌های فنی و مهندسی ۱۴۰ واحد و برای سایر رشته‌ها ۱۲۵ واحدو برای‌دوره کارشناسی ارشد ۲۲ واحد است .

۳ـ۳ : آن دسته از دانشجویانی که درشمول بند ۳ـ۲ قرارنمی‌گیرند یعنی تعدادواحدهای گذرانده شده آنها کمتر از حدمجاز است ، می‌توانند ازنیمسال تحصیلی بعد کمبود واحدهای درسی خودرا تا ، سقف تعیین شده برابر برنامه جدید بگذرانند ، دراین صورت :

الف : کلیه واحدهای گذرانده شده قبلی دانشجو ، حتی اگر دربرنامه جدید حذف شده‌باشد، پذیرفته می‌شود.

ب : درسهائی که دربرنامه جدید باتعداد واحد کمتر یابیشتر عرضه شده‌اند و دانشجوآن درسهارا قبلا" گذرانده است ، براساس‌همان تعداد واحد گذرانده شده ازوی پذیرفته می‌شود و نیازی به گذراندن واحدهای اضافی برای آن دروس را ندارد.

ج : گذراندن درسهائی از برنامه قدیم که دربرنامه جدید حذف شده است ، برای‌دانشجویانی که آن درس را نگذرانده‌اند الزامی نیست .

د : برای فراغت از تحصیل در دوره‌های کاردانی ، کارشناسی ،کارشناسی ناپیوسته وکارشناسی ارشد پیوسته گذراندن کلیه دروس عمومی (مصوب جلسه ۲۸۲ مورخ ۱۳۷۲/۶/۲۵ شورای عالی برنامه ریزی) الزامی است .

مصوبه جلسه ۲۹۳ شورای عالی برنامه ریزی ، مورخ ۱۳۷۳/۱۱/۲۳ درمورد دستورالعمل اجرائی کاهش سقف واحدهای درسی دوره‌های کاردانی ، کارشناسی و کارشناسی ارشد صحیح است جهت اجرا ابلاغ شود.

دکتر سیدمحمدرضا هاشمی گلپایگانی
وزیرفرهنگ و آموزش عالی

رونوشت : معاونت محترم وزارت فرهنگ و آموزش عالی و
معاونت محترم آموزشی وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی و
رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی
خواهشمنداست دستورفرمائید به واحدهای مجری ابلاغ نمایند.

سیدمحمدکاظم ناشینی
دبیر شورای عالی برنامه ریزی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی

بسمه تعالی

تاریخ ۱۳۷۳/۱۱/۲۳-
شماره ۷۳/۳۶۴۹
پیوست

حداقل و حداکثر واحدهای درسی درمقاطع مختلف آموزش عالی
(مصوبات جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ مورخ ۱۳۷۳/۱۰/۲۵ و ۱۳۷۳/۱۱/۹)
شورای عالی برنامه ریزی

شورای عالی برنامه ریزی به پیشنهاد گروههای برنامه ریزی و براساس بازنگری روی برنامه‌های آموزشی ، حذف دروس ناموفق و واحدهای غیرضرور وادغام شاخه‌ها دربعضی از رشته‌های تحصیلی ، حداقل و حداکثر واحدهای درسی مقاطع مختلف آموزش عالی را به شرح زیر تصویب کرد این مصوبات ازتاریخ تصویب قابل اجرا است و به موجب آن مصوبات قبلی لغو می‌گردد.

۱ـ دوره‌های کاردانی حداقل ۶۷ و حداکثر ۷۲ واحد

۲ـ دوره‌های کارشناسی حداقل ۱۳۰ واحد وحداکثر ۱۳۵ واحد (برای رشته‌های مختلف فنی ومهندسی حداکثر ۱۴۰ واحد)

۳ـ دوره‌های کارشناسی ناپیوسته حداقل ۶۵ و حداکثر ۷۰ واحد

۴ـ دوره‌های کارشناسی ارشد ناپیوسته حداقل ۲۸ و حداکثر ۳۲ واحد (که ازاین تعداد ۴ تا ۱۰ واحد اختصاص به پایان نامه دارد.)

۵ـ دوره‌های کارشناسی ارشد پیوسته حداقل ۱۷۲ و حداکثر ۱۸۲ واحد

۶ـ دوره‌های دکتری Ph . D. حداقل ۴۲ و حداکثر ۵۰ واحد (که ازاین تعداد ۱۶ تا ۲۰ واحد می‌تواند اختصاص به رساله داشته باشد.

دراینصورت :

الف : گروههای برنامه ریزی موظف اند کلیه برنامه‌های مصوب رشته‌های مربوط به خود را بررسی کرده و باحذف واحدهای غیر ضرور ، سقف واحدها رادرمقاطع مختلف تحصیلی به سطح تعیین شده فوق کاهش دهند.

ب : این تقلیل واحدها و برنامه‌های جدیدبرای دانشجویان ورودی سالهای تحصیلی ۲۴-۱۳۷۲ وبعداز آن قابل اجرا است .

ج : دانشجویان ورودی قبل از ۱۳۷۲ نیز می‌توانند وضعیت تحصیلی خودرابابرنامه جدید تطبیق دهند، دراینصورت تطبیق واحدها و دروس بابرنامه‌های جدید حسب مورد برعهده شورای آموزشی گروه یاکمیته تحصیلات تکمیلی مؤسسه ذیربط است .

رای صادره جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی درخصوص تقلیل واحدهای درسی درمقاطع مختلف تحصیلی صحیح است به مرحله اجرا گذارده شود.

دکتر سیدمحمدرضا هاشمی گلپایگانی

وزیرفرهنگ وآموزش عالی

رونوشت : معاونت محترم آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی
معاونت محترم وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی
و رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی
خواهشمنداست به واحدهای مجری ابلاغ فرمائید.

۲۱۹

سیدمحمدکاظم ناشینی

دبیرشورای عالی برنامه ریزی